

Волкова В. В.

канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Сергушова І. О.

бакалаврант (здобувач вищої освіти)
ОП «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ПОГАШЕННЯ

Вступ. Із проголошенням незалежності України для нашої економічної системи стало характерним таке поняття «дефіцит бюджету», унаслідок чого державний борг почав стрімко зростати. До того ж збільшенню боргу сприяла російська агресія у 2014 році, а з 2022 року повномасштабна війна.

Мета роботи – проаналізувати динаміку державного боргу України та виділити можливі шляхи його зменшення.

Основна частина. Державний борг – це сукупна сума усіх боргових зобов'язань країни, які виникають у процесі запозичення, що здійснюються для покриття дефіциту бюджету. В Україні управління державним боргом здійснюється через Міністерство фінансів, яке контролює та регулює процеси, пов'язані з цим.

Державний борг існує внутрішній та зовнішній. Останній – це частина валового внутрішнього боргу і є фактично заборгованістю однієї країни перед іншими, а також міжнародними організаціями. Внутрішній борг – це заборгованість держави перед власниками цінних паперів або кредиторами/ До того ж останній є більш ефективним, адже позики та повернення здійснюються у національній валюті, а маючи зовнішній борг, країна фактично залежна від іноземних валютних надходжень [1].

Україна наразі знаходиться у критичному стані залежності від фінансування інших держав та організацій, адже загальний борг постійно зростає у зв'язку з повномасштабною війною. Міністерство фінансів зазначає, що один місяць війни коштує приблизно 10 млрд дол., що є доволі високим показником [2]. Ще одна складність полягає у зменшенні обсягів експорту через блокування морських портів. Україна є одним із найбільших експортерів сільськогосподарської продукції, а також активним постачальником металургійної продукції [3].

У сучасних умовах більша частина коштів, які отримує Україна, спрямовується на оборону та військову сферу. Велику частину грошей надає США та Європейський Союз. Кошти від США надходять у вигляді грантів, а від ЄС – пільгових кредитів, які є безвідсотковими, і в основному надаються на 35 років.

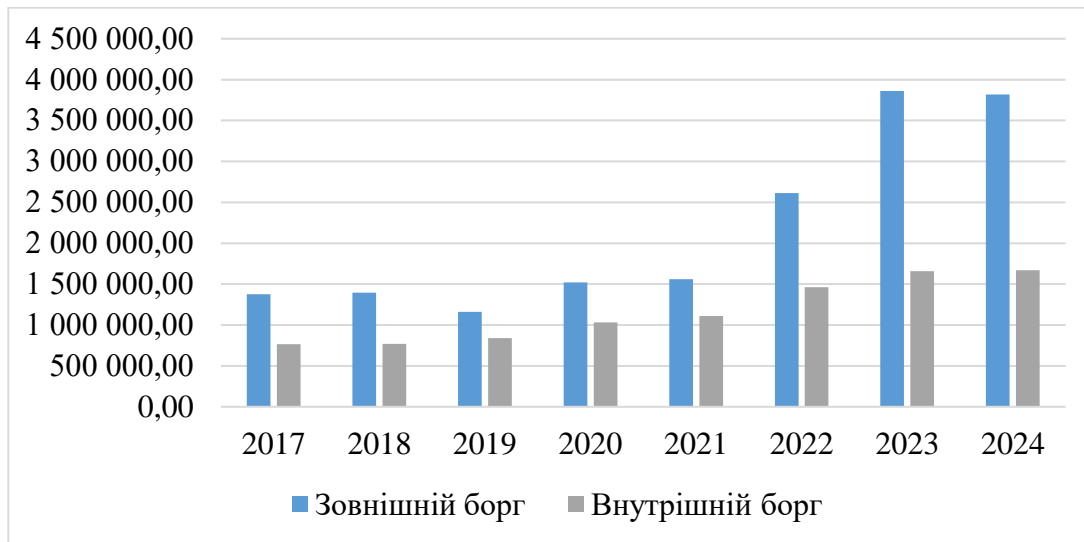

Рисунок 1 – Зовнішній та внутрішній борг України 2017–2024 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [2]

Як зазначено на рис. 1, державний борг України стрімко збільшувався з 2022 року, що цілком очікувано. Станом на січень 2024 року сукупний борг України становить 5 488 047,3 млн грн, з якого 3 817 649,8 млн грн – зовнішній, а 1 670 397,5 млн грн – внутрішній.

Далі представимо динаміку сукупного державного боргу за 2017–2023 рр.

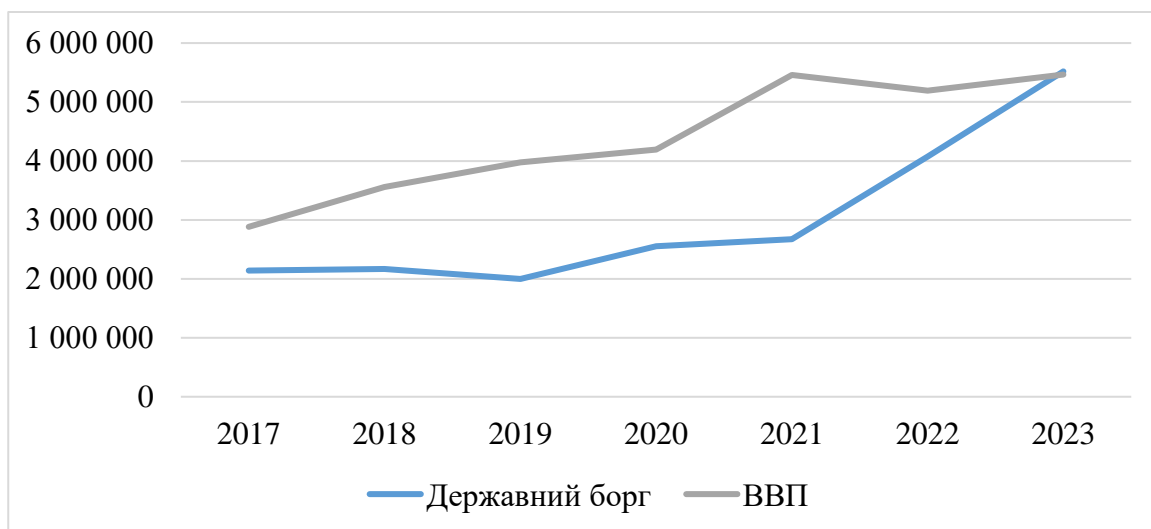

Рисунок 2 – Сукупний державний борг України та ВВП, млн грн

Джерело: складено автором на основі [2]

Як бачимо з рис. 2, сукупний державний борг України постійно зростає і становить значну частку ВВП. За даними за 2022 рік борг нашої країни становив приблизно 78,4 % від ВВП, а у 2021 році був найнижчим і становив 48,9 % від ВВП. У 2023 році ВВП України зріс на 5,3 %. Оскільки офіційні дані відсутні, підраховавши робимо висновок, що співвідношення державного боргу до ВВП становить 101 %, фактично запозичення перевищили валовий внутрішній продукт [2].

Вважаємо, що серед шляхів зменшення державного боргу України можуть бути: 1) реформування податкової системи з метою забезпечити платоспроможність підприємців, що призведе до зменшення рівня ухилення від податків; 2) залучення іноземних інвесторів через зменшення бюрократичних процесів та рівня корупції; 3) підвищення пенсійного віку, однак таке рішення може викликати негативну реакцію з боку суспільства; 4) співпраця з міжнародними організаціями та проведення переговорів щодо списання частини заборгованості або конверсія державного боргу.

Висновки. Отже, державний борг – це невід’ємна та складна частина держави, яка перебуває у глибокій економічній чи геополітичній кризі. Державний борг України постійно збільшується, зокрема це пов’язано з російською агресією, спочатку – на Сході України, а з 2022 року – у зв’язку з повномасштабною війною, яка значно ускладнює економічний розвиток України, а також сприяє падінню нашої країни у «боргову яму». Пропозицій щодо зменшення запозичень існує чимало, однак більшість із них впливатимуть на життєвий рівень населення, а також викликають невдоволення серед суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарбінська-Руденко А. В., Лямзіна О. В. Поняття та значення державного боргу України в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 259–263.
2. Державний борг України. *Міністерство фінансів України*. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
3. Сочка К. Державний борг України: поточні реалії та проблеми. *Acta Academiae Beregsiensis. Economic.*, 2022. № 1(2). С. 172–183.
4. Бей С., Головай Н., Долюк А. Стан державного боргу України в умовах воєнного стану. *Mechanism of an economic regulation*. № 3(101). 2023. С. 55–61.

Волкова Н. І.

канд. екон. наук, доцент

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Скулькевич А. І.

ОС «Бакалавр»

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ КРЕДИТУ

Вступ. Умови функціонування сучасної економічної системи будь-якої країни, заснованої на ринкових принципах, визначають ключову роль кредиту і кредитних відносин у всьому комплексі економічних відносин, а також механізм взаємодії суб’єктів господарювання як учасників розширеного відтворення.

Незважаючи на кризові явища, які супроводжували діяльність фінансового сектору останніми роками і негативно вплинули на всю світову економіку, роль